

Smyslem nemoci a léčení je proměna člověka

Josef Krček

Každá doba má jiné představy o souvislosti člověka a světa, o nemoci, smrti a o léčení. Co my dnes vidíme jako skutečnost, bylo v minulých kulturách iluzí. A co člověk dříve duchovně v jiných stavech prožíval jako podstatné, byla skutečnost, na kterou se spoléhal. Také medicína vznikala ze spirituálních metod a vyučovala se v mysterijních místech starověku a její úpadek se pomalu proměňoval do lékařského ošetřování samotného fyzického těla se substancemi přírody a později také se syntetickými látkami.

Např. v egyptské kultuře byl „chrámový spánek“ čistě duchovní procedurou. Vyškolený kněz – lékař mohl duši nemocného, která ve spánku vystoupila do duchovního světa, dirigovat. Ve spánku se duše setkávala s praobrazem zdraví, s archetypem světové duše (Isis), což byl praobraz lidské duše před sestupem do hříchu. Musíme si tedy představit, že v minulosti měla duše větší moc nad fyzickým tělem a po léčivém chrámovém spánku ho mohla znovu uchopit s větší silou. Tehdy potřeboval člověk duchovní impuls. Dnes tyto metody nejsou možné, poněvadž situace je obrácená. Fyzická těla jsou ztuhlá a mají větší moc nad duší. Máme možnost navázání na staré kultury a můžeme najít jiné východisko? Existuje skutečné a trvalé vyléčení nemoci? Můžeme uskutečnit léčbu na duševní úrovni? Na začátku 20. století přichází Rudolf Steiner s obrazem člověka tak, jak ho popisuje ve své duchovní vědě – anthroposofii. K důležitým základům anthroposofie patří především poznání člověka podle těla, duše a ducha a způsob jejich společného působení, protože souhra bytostných článků, jak Rudolf Steiner nazývá vyšší principy, určuje zdraví nebo nemoc. A zde je východisko k novému vědomému léčení člověka. Co to jsou bytostné články?

Fyzické tělo je tělem látkovým, o kterém také vnější věda neustále bádá. Obsahuje vše, co můžeme najít v anatomických atlasech. Skládá se ze čtyř stupňů, ve smyslu čtyř elementů: země, vody, vzduchu a ohně, jak již učil Aristoteles. Pevná zemská část je viditelná, vodní již méně, vzdušná ještě méně a tepelná vůbec ne. Fyzické tělo je tedy čtyřnásobné. Kdyby do fyzického těla nezasáhly vyšší principy jako je život, duše a duch přes jejich média vodu, vzduch a oheň, bylo by fyzické tělo jen mrtvolou. Že žijeme, poděkujme prvnímu nadmyslovému bytostnému článku, kterým je životní tělo, tělo tvořivých sil, nebo éterné tělo, jak tento bytostný článek nazývá anthroposofie. Životní tělo oživuje svými silami vodní organismus člověka a v něm je také ukotveno.

Že jsme duševní bytostí, poděkujme duševnímu tělu, nebo také astrálnímu, které se spojuje s fyzickým tělem přes živel vzduchu. Můžeme vzpomenout na slova bible: „A vdechl mu v chrápní dech života.“ Přes dýchání spojuje se astrální tělo (astra znamená hvězda) s fyzickým tělem. Konečně produchovnění se silou naší individuality se stane skrze Já, které není jen bodem, nýbrž duchovním organismem. Toto Já je spojeno s naším organismem tepla. Fyzické tělo, éterné, astrální a Já (bytostné články) působí tedy v souhře, která před nás staví celého člověka. Zopakujme si: na

pevné minerální tělo působí z nitra země vyzařující síly, jako např. síly tíže. Fyzické tělo je vystavěno podle kosmických zákonů, které mu zprostředkuje tělo éterné. Růst, životní procesy, vše funkční uvnitř fyzické formy je jeho oblastí. Oduševnění přichází skrze vytvořený systém dýchání. A naposled máme ve fyzickém těle tepelný organismus. Ten je nositelem naší duchovní individuality, která proniká vše výše popsané a je ukotvena v krvi. Tělesným základem plné lidské osobnosti je tedy čtyřnásobné fyzické tělo. Éterné tělo hraje spojovací roli mezi článkem tělesným a duchovně duševním.

Nyní je třeba si uvědomit ještě jeden důležitý kosmický zákon. Člověk je organizován z duchovního světa směrem dolů. Primát má duch. Já je tedy jednotou, která vše obklopuje. Duševnost je organizovaná v polaritě. Je to dvojnost, která se všemi fenomény, jako je zrcadlení, protiklad atd., patří k astrálnímu světu. Každá duševní vlastnost má protiklad – sympatie a antipatie apod.

Do roviny tvořivých životních sil patří trojnost. To funkční je vždy vyrovnaním (kompenzací) mezi dvěma póly. Funkce se zrcadlí mezi dvěma póly nebo polaritami. První přihlídnutí těchto skutečností éterného těla je pojem funkční trojčlennosti lidského organismu.

Konečně fyzické tělo, tzn. působení čistě fyzických sil v prostoru, musí se uspořádat čtyřčlenně. Zde je vše uspořádáno podle čtyř směrů prostoru. Orientujeme se podle čtyř prostorových směrů. A substance se mohou objevit ve čtyřech bytostných formách: pevné, tekuté, plynné a tepelné. Kdo ve smyslu duchovně vědecké medicíny chce léčit a činit dobro, musí své základy poznání z díla Rudolfa Steinera neustále rozšiřovat. Nyní se dostáváme k odpovědi na dané otázky. Existuje skutečné trvalé vyléčení nemoci? Můžeme uskutečnit léčbu na duševní úrovni, např. uměleckým způsobem?

Umělecká terapie je mladá, méně známá oblast anthroposofie. V Německu a Holandsku je rozvíjena asi 50 let, jinde je teprve v začátcích. Připomeňme si počátky vývoje lidstva, jak jsme již výše naznačili. Lidé byli poněkud jiní, než jsou dnes. V raných kulturních epochách byl člověk více otevřen duchovnímu světu. Těla nebyla tak ztuhlá. Když člověk onemocněl, byl to projev disharmonie – předčasného odpoutání od duchovního světa. Mohl být ještě uzdraven knězi z Templu v hlubokém spánku. Uzdravovaly ho boží síly, které přicházely v podobě zvuků a obrazů. Nemůžeme ještě hovořit o nemoci dnešního typu. Tím, že člověk postupně získával pohled na minerální, rostlinou a živočišnou říši a rozvíjel své smysly pro vnímání hmoty, zároveň ztrácel nadsmyslové schopnosti ke spojení s božským světem. Kristus léčil v době řecké kultury.

Často pronášel větu: „Nehřeš více!“ Mohl léčit lidi ze své božské síly, ale mohl jim pomoci na část jejich cesty. Moralitou museli jít lidé naproti.

Přišel čas, kdy tedy lidstvo ztratilo vnímavost k božskému světu. Stále byly ještě v chrámech Madony, které působily na lidi a byly pro ně uzdravující silou. Přicházel středověk. Malíř Grünewald dokázal ve svých obrazech vyjádřit lidský i božský princip. Nemocní byli přiváděni před jeho obrazy. Když viděli např. na obraze „Ukřižování“ bolest Ježíše Krista, mohli se s ní ztotožnit a mohli být uzdraveni. Bylo to nevědomé uzdravování. V současné době musí jít člověk vědomě část cesty

naproti uzdravujícímu proudu umění. Dnes je znovu velmi potřebné, aby na nás působily uzdravujícím způsobem barvy, květiny, krása a umění. Žijeme ve velice agresivním světě hluku, reklam a technického prostředí. Jsme již tak nemocní, že musíme vyvinout z nitra obrovskou sílu, abychom se tomu dokázali postavit. Ztratili jsme kontakt nejen z božským světem, ale i s přírodou. Je podivné, že lidé věří, že k léčení stačí péče o tělo, injekce a léky. Přitom je často zřejmé, že za fyzicky projevenou nemocí se skrývá stres a úzkost. I když člověk psychiku potlačí, pomůže to na chvíli. Příčina zůstává.

Anthroposofičtí lékaři začali poukazovat na to, že potřebujeme jiný způsob terapie, než je substancionální. Začíná se rozvíjet oblast léčebného malování, eurythmie, hudební terapie a masáže. Tato působení zasahují do éterného těla. Díky přednáškám Rudolfa Steinera pro lékaře a pedagogy bylo možné rozvinout oblast umělecké terapie. Bylo nutné si uvědomit jiný obraz člověka a jiný obraz vývoje v současném světě.

To, co se dávno dělo díky knězi v Templu ve snu, to co dělal Kristus na Zemi, nebo to, jak působil oltářní obraz rünewalda, se již neděje. Nemůžeme být jen pasivní. Léčebný impuls musí k nám přijít díky naší aktivitě. Člověk musí jít vstříc svojí proměnou. Smyslem nemoci a léčení je proměna člověka. Osobnost to znamená znějící. Měli bychom harmonicky souznít. Když máme disharmonii, jsme rozladění – jsme nemocní. V umění můžeme z disharmonie vstoupit do harmonie. To je práce, kterou každý sám může udělat na sobě i s pomocí terapeuta. Snad jen několik slov na závěr skromného článku. Celkem nedávno se mi dostal do rukou skvělý, živý a moderní časopis pro anthroposofické aktivity „Setkání – Stretnutie“.

Před očima mi vytanula cesta, kterou urazila „Akademie sociálního umění – Tabor“, jako jediná škola opravdového setkávání s uměleckou terapií. Uvědomil jsem si v jakých podmínkách se rozvíjelo téma nového poznání člověka a jeho léčení. Kolik uměleckých terapií zde proběhlo. Kolik myšlenek bylo vysloveno. Být při tom je už samo o sobě důležitý lék. Přátelé děkuji.